Cena 50 hal.

Dziennik wychodzi codziennie rano wyjąwszy poniedziałki — Adres redakcyi i administracyi Kraków, ulica Stradom 13. Telefon redakcyi 279, w nocy 1556. Rękopisów nie zwraca się. Konto P. K. O. Nr. 141.123 Banku Galicyjskiego, Spółki Wydawniczej Krakowie.

Nowy Dziennik

Cena 50 hal.

Prenumerata w Krakowie mies. 12 K. kwart. 36 Kor. z odnoszeniem do domu mies. 14 Kor. kwart. 41 Kor. Na prowincyi 14, kwart. 41 K. Za granicą: mies. 16 Kor. kwart. 47 Kor. Cena ogłoszeń: 1 w. pet. 1-szp. 0·80 (Mk. 0·80) Nadesłane; 1 w. pet. 3·— (Mk. 3·—) Tekst: 1 w. pet 5·— (Mk. 5·—)

Zawiadomienia ślubne i gratulacye: 20 koron.

Rok II. Kraków, piątek 12 września 1919. Nr. 198

Podpisanie drugiego traktatu pokojowego.

Kraków, 11 września.

(g) Wczoraj podpisano w St. Germain drugi traktat pokojowy, a mianowicie z niemiecką Austryą, względnie z »rzeczpospolitą Austryą«, jak brzmi oficyalnie tytuł nowego państwa naddunajskiego. Rokowania pokojowe z niem. Austryą, rozpoczęte natychmiast po podpisaniu traktatu pokojowego przez Niemcy, trwały przeszło dwa miesiące. Delegecya niem. austryacka w St. Germain miała od początku sttanowisko bardzo ciężkie. Państwo powstałe po przewrocie listopadowym na obszarze 5 krajów koronnych dawnej Austryi, traktowane było jako spadkobierca pokonanego państwa austryackiego i jako takiemu nałożono mu cały szereg zobowiązań i kar, które zwyciężony słusznie ponosić winien. Napróżno starał się kanclerz dr Renner kilkakrotnie w dłuższych, nawiasem powiedziawszy, po mistrzowsku opracowanych memoryałach przekonać koalicyę, że niem. Austrya jest nowem państwem, powstałem na gruzach dawnej monarchii, podobnie jak Czecho-Słowacya, Jugosławia i Polska i tem samem powinna odpowiadać za zbrodnie i winy monarchii w tym samym stopniu, co te ostatnie państwa. Walka dra Rennera, prowadzona w obronie tego stanowiska była nie tylko zasadniczą, ale miała pierwszorzędne znaczenie dla przyszłego rozwoju gospodarczego niem. Austryi. Bo koalicya nie poprzestała na zasadniczem uznaniu niem. Austryi jako spadkobierczyni monarchii, lecz wyciągnęła wszelkie stąd wynikające konsekwencye, przedewszystkiem na polu finansowem i gospodarczem. Pierwotny traktat pokojowy, przedłożony do podpisania delegacyi niem. austryackiej w St. Germain, zmuszał niem. Austryę do spłacenia wszystkich długów monarchii, tak przedwojennych jakoteż długów tzw. wojennych a przedewszystkiem całej pożyczki wojennej. Zasadniczo nie przeparł Renner swego stanowiska. I w obecnym traktacie koalicya obstaje przy swojem pierwotnem orzeczeniu. W praktyce jednakowoż otrzymała niem. Austrya cały szereg udogodnień, z których najważniejsze są dwa: w długach przedwojennych monarchii partycypują także inne państwa sukcesyjne, a co do austryackich pożyczek wojennych zastosowano zasadę personalną, t. zn. że niem. Austrya bierze na siebie tylko pożyczki wojenne znajdujące się w posiadaniu o bywateli niem. austryackich, gdziekolwiek oni mieszkają.

Koalicya stanęła następnie w traktacie pokojowym na stanowisku, że niem. Austrya to państwo nieprzyjacielskie i w tym też duchu cały trakt t został ułożony. Koalicya oświadczyła najwyraźniej, że podobnie jak Niemcy, tak też i niem. Austrya ponosi winę za wybuch wojny. A gdy delegaci niem. austryaccy starali się i w tym kierunku zmienić zdanie koalicyi, otrzymali od Clemenceau (w liście załączonym do ostatecznej redakcyi traktatu pokojowego) dość ostrą w tonie i treści odpowiedź. Przypomniał Clemenceau Wiedniowi i Niemcom austryackim całą seryę ich zbrodni i gwałtów, popełnionych wespół z oligarchami madziarskimi na innych narodaah, wchodzących przedtem w skład monarchii, ich entuzyazm z chwilą wybuchu wojny i wreszcie to, że świadomie i celowo przedłużyli czas trwania wojny. Dr Renner, podpisując wczoraj traktat pokojowy w St. Germain, podpisał zarazem akt oskarżenia na państwo, które reprezentuje.

Najcięższą i całkiem bez rezultatów była walka delegacyi niem. austryackiej o granice terytoryalne nowego państwa. Koncepcya Niemców austryackich była początkowo bardzo śmiałą: domagali się oni w imię prawa samostanowienia o sobie narodów przedewszystkiem możności przyłączenia się do państwa niemieckiego, a gdy jeszcze przed rozpoczęciem rokowań w St. Germain koalicya dała Wiedniowi wyraźnie do zrozumienia, że się nigdy na to nie zgodzi (co spowodowało ustąpienie dra Bauera i wyjazd Rennera na czele delegacyi niem. austr ackiej) — zażądali, aby w ramach nowego samodzielnego państwa znaleźli się wszyscy Niemcy, zamieszkujący w zwartych osadach dawną monarchię, a mianowicie Niemcy w krajach sudeckich i w zachodn. Węgrzech. Koalicya temu żądaniu odnó-

Sprawa Cieszyńska w czeskiem Zgromadzeniu narodowem.

Praga. PAT. Czeskie biuro prasowe donosi: Dziś po kilkunastodniowej przerwie rozpoczęły się znów obrady Zgromadzenia narodowego, przy udziale prawie wszystkich członków. Obrady zagaił przewodniczący zgromadzenia narodowego Tomaszek, wskazując na doniosłość sprawy Cieszyńskiej. Naród czesko-słowacki, mówił pan Tomaszek, od pierwszego momentu ogłoszenia swojej niepodległości stał jednomyślnie na stanowisku, że co do przynależności państwowej Śląska Cieszyńskiego nie może ist nieć żadna wątpliwość. Nie ulega wątpliwości, że ze względów gospodarczych republika czesko-słowacka bez Zagłębia węglowego cieszyńskiego nie mogłaby istnieć jako państwo samodzielne. Zgromadzenie narodowe proklamuje jednomyślnie wolę całego narodu oświadczając, że Śląsk Cieszyński jako integralna cząstka republiki czesko słowackiej, musi być związany organicznie i trwale z republiką. Przewodniczący ne wierzy aby koalicya mogła powziąć decyzyę, któraby była dla republiki czeskosłowackiej katastrofą gospodarczą.

Przemówienie Tusara.

Po przemówieniu przewodniczącego zabrał głos prezydent ministrów Tusar, który oświadczył między innemi: Naród czesko-słowacki od pierwszego momentu, kiedy bez jego winy wyłoniła się kwestya cieszyńska, stał jednomyślnie na stanowisku, iż jest rzeczą zrozumiałą samą przez się, że nie może być sporu co do przynależności państwowej tego kraju.

Wbrew temu Polacy przy rokowaniach w Krakowie twierdzili że pretensye czeskosłowackie opierają się na fikcyi prawnohistorycznej, sprzeciwiającej się wszelkim faktom życie realnego. Delegaci czescy udowodnili (?) jednak, że cały Śląsk Cieszyński od roku 1327 do naszej doby nieprzerwanie tworzył nierozłączną część Królestwa czeskiego i że wobec tego nie można mówić o fikcyi tam, gdzie przez całe stulecie istniał związek państwowy.

Dobre wole Czechów nie spotkała się z uznaniem po stronie drugiej.

Ameryka, Anglia i Włochy po stronie Polski.

Prezydent ministrów Tusar oświadczył następnie, że jedynie z winy Polaków kwestya cieszyńska przyszła przed forum paryskiej konferencyi pokojowej, która dotychczas wstrzymała się od rozstrzygnięcia tej sprawy spornej między dwoma sujusznikami.

Koalicyi a zwłaszcza Francyi i Anglii chodzi o stworzenie na wschodzie Europy od strony Niemiec potężnego wału przeciw Niemcom, aż do czasu, w którym Rosya odzyska swoją potęgę. Ten plan jest bez Polaków niemożliwy do przeprowadzenia. Z tego też powodu wzrosła ogromnie powaga i znaczenie Polaków i temu przypisać też należy niekorzystny zwrot w sprawie cieszyńskiej. Siła Polaków polega na etnografii i statystyce Aż do chwili, w której z inicyatywy amerykańskiego sekretarza stanu konferencya pokojowa postanowiła, że Czesi i Polacy mają się sami z sobą porozumieć, czeskim delegatom udało się na trzech komisyach osiągnąć korzystne dla Czechów zasadnicze postanowienie. Kwestya Śląska cieszyńskiego miała być przedłożoną radzie czterech do rozstrzygnięcia. Aż do tego czasu Amerykanie stali po naszej stronie. Dopiero od czasu zaznaczenia się wpływów komisyi koalicyjnej w Cieszynie, której stanowisko zostało poparte przez Amerykę i Włochy, zaznaczył się niekorzystny dla nas obrót, objawiający się w tem, że koalicya chce nam odebrać Bogumin, Karwinę i Cieszyn a przyznać tylko Jabłonków, tu dzież pewne ilości węgla. W ostatnich 14 dniach

zażądali również Amerykanie wprowadzenia w życie zasady etnograficznej

a Anglicy, którzy dotąd podzielali stanowisko Czechów, ustąpili wobec nacisku amerykańskiego i włoskiego. Rozstrzygnięcie w kwestyi cieszyńskiej dotąd nie nastąpiło, a przynajmniej nie otrzymaliśmy wiadomości o żadnem rozstrzygnięciu. Mogę jednak zapewnić zgromadzenie narodowe, że na wypadek decyzji dla nas niekorzystnej, delegacya czeska w myśl uchwały wydziału dla spraw zagranicznych

odmówi podpisu układu pokojowego,

i pozostawi rozstrzygnięcie tej kwestyi zgromadzeniu narodowemu. Miejmy jednak nadzieję, że nie przyjdzie do ostateczności i że w ostatnim momencie zadecyduje sprawiedliwość. Prezydent ministrów zakończył swoje przemówienie słowami: Ubolewam nad nieprzyjemną sytuacyą koalicyi w tej tak dla nas doniosłej kwestyi, zapewniamy jednak, że mimo to pozostaniemy wierni koalicyi. Będziemy również lojalni (?) wobec Polaków. Nasze szczególne interesy podporządkujemy rozsądnym i koniecznym wymaganiom całości, atoli nie możemy w żadnej mierze uwzględnić polskich żądań.

Czesi podpisują traktat z St. Germain.

Paryż. (B. K.) »Petit Parisien« donosi z dnie z innemi pismami, że Rumunia Jugosławja i Czecho Słowacya nie od mówią podpisania traktatu z St. Germain. Dr. Benesz oświadcza w tym samym piśmie, że wedle jego zdania może Czecho-Słowacya spokojnie podpisać traktat, gdyż nie zawiera on rozwiązania kwestyi cieszyńskiej. Czecho-Słowacy mają nadal wolną rękę w kwestyi cieszyńskiej, która musi zostać uregulowaną później osobnym układem.

Brzydka afera ministeryalna w Pradze.

Praga, (Tel. wł.) Dymisya ministra kolei Stribrnego, wmieszanego w dość brzydką aferę karcianą, została przez prezydenta Masaryka przyjętą. Afera ta wywołała w tutejszym świecie politycznym wielkie wrażenie i zdaje się, że wpłynie na dalsze ukształtowanie się stosunku między socyalistami czeskimi a narodowymi socyalistami, do których należał Stribrny i na łos całego gabinetu Tusara, opierającego się na koalicyi tych stronnictw. Także minister rolnictwa Prasek ma być wmieszany w tę aferę.

Wiedeń, PAT. Z Pragi donoszą dnia 10 bm.: »Czeskie Słowo« pisze, że wydział wykonawczy partyi narodowo socyalistycznej zaproponował na następcę ministra kolei Stribrnego, posła Burzivala.

Dalsze szczegóły spisku monarchistycznego w Czechach.

Praga. (Tel. wł.) Coraz więcej osobistości ze świata politycznego, a nawet a całe jedno stronnictwo polityczne, wmieszane jest w okryty przed kilku dniami spisek monarchistyczno klerykalny. Nici tego spisku zbiegają się, jak teraz okryte, w praskiej dyrekcyi policyi. Także kapituła tumu wyszehradzkiego ma być skompromitowaną w tej aferze. Śledztwo wstępne zostanie ukończone za kilka dni, a wówczas cały materyał zostanie ogłoszonym.

Praga, PAT. »Venkow« dowiaduje się, że wmieszany w aferę monarchistyczną Erwin Natcherny pochodzący ze znanej rodziny arystokratycznej, wyjechał w poniedziałek do Preszburga. Tym samym pociągiem uciekło z Pragi dwóch członków rodzin arystokracyi, wmieszanych również w spisek monarchistyczny.

Gen. Dupont za obsadzeniem G. Śląska przez wojska koalicyjne.

Wiedeń. PAT. Telegr Comp. donosi z Londynu pod dniem 10 bm.: Jak podaje Biuro Reuter, szef komisyi koalicyjnej na Górnym Śląsku generał Dupont w telegramie, który wysłał do konferencyi paryskiej, zaznaczył konieczność obsadzenia Śląska przez wojska koalicyjne. Obsadzenie nie może jednak nastąpić przed d 20 września.

Na Węgrzech jeszcze niema gabinetu.

Wiedeń. PAT. »Neue Fr. Presse« donosi z Budapesztu, że minister handlu Heinrich zgłosił swoją dymisyę, którą umotywował tem, że obecny rząd niema widoków uznania go przez ententę. Ogólne zainteresowanie polityczne skupia się obecnie w usiłowaniach co po utworzenia bloku liberalnego pod kierownictwem Lovaszego.

wiła, orzekając, że kraje sudeckie muszą należeć do państwa czeskiego. Zgodziła się natomiast na przyłączenie zach. Węgier. Natomiast przyznano Włochom południową część Tyrolu a Jugosławii południową część Karyntyi z wyjątkiem Radkersburga. Państwo niem. austryackie obejmować więc będzie stosunkowo dość szczupły obszar z 6-milionową ludnością, przeważnie niemiecką. W tym wypadku koalicya nie próbowała wogóle urzeczywistnić zasady samostanowienia narodów, stawiając wyżej swoje interesy polityczne, strategiczne i gospodarcze.

Natomiast wzięła pod opiekę Ligi narodów, podobnie jak to uczyniła z Niemcami i Polską, a obecnie z Rumunią, Czecho-Słowacwą i Jugosławią, mniejszości narodowe (czeską i żydowską), mieszkające w niem. Austryi, zapewniając im swobodę przyznania się do swej narodowości, pielęgnowania swego języka i kultury i gwarantując im zupełną wolność obywatelską.

Najważniejsze są postanowienia gospodarcze i finansowe w traktacie z St. Germain. Koalicya nałożyła na małe państewka takie ciężkie zobowiązania finansowe, że tylko wśród największego natężenia — i to bardzo wątpliwie — będzie je mogło spełniać. Dlategoteż przewiduje traktat pokojowy ustanowienie, tzw. komisyi reparacyjnej z siedzibą we Wiedniu, która będzie miała za zadanie czuwać nad praktycznem wykonaniem wszystkich punktów traktatu, w szczególności gospodarczo-finansowych. Komisya ta nie jest związana żadnemi ustawami i ma się w myśl postanowienia traktatu — kierować li tylko »sprawiedliwością, słusznością i dobrą wiarą«. Od tej komisyi zależy całe przyszłe życie gospodarcze niem. Astryi. Ona trzymać będzie niejako rękę na pulsie gospodarstwa Austryi i na podstawie ciągłych naocznych badań stwierdzać, kiedy i ile rzeczpospolita austryacka spłacać ma ze swoich długów na rzecz koalicyi.

Państwa sprzymierzone nie były wcale jednozgodne ze sobą podczas rokowań z niem. Austryą. Najzagorzalszą i najkonsekwentniejszą przeciwniczką niem. Austryi była Francya i ona też wyszła zwycięsko. Ameryka zajmowała przez długi czas w sprawie płd. Tyrolu stanowisko wcale życzliwe dla Austryi, aż ustąpiła wobec zdecydowanej postawy Włoch W sprawie długów i zobowiązań finansowych Austryi godziła się przez pewien czas na na pewne koncesye Anglia i tej ma też, zdaje się, rząd wiedeński do zawdzięczenia te ułogodnienia, które ostatecznie otrzymał. Rząd zaś włoski, który sam w kwestyi płd. Tyrolu nie chciał ani o jotę ustąpić, popierał niem Austryę — w jej dążeniu do przyłączenia się do Niemiec. Zwyciężyła jednak Francya, która w żaden sposób nie chciała dopuścić do wzmocnienia się elementu niemieckiego w Europie. Ale chcąc utrzymać samodzielne państwo niem. austryackie musi mu dać możność do życia. Druga redakcya traktatu zawiera już niektóre ustępstwa i wszystko wskazuje na to że i w przyszłości Austrya otrzyma pewne koncesye. Wpierw chciano otrzymać od niej podpis. A to się stało.

Wiedeń i ludność jego spada obecnie z wysokości swej sławy i bogactwa w nizinę szarego, znojnego życia i walki o chleb codzienny. Sytuacya, w jakiej się rzeczpospolita austryacka znajduje, nie jest godną zazdrości. Kraj, bez pomocy i dowozu z zewnątr, skazany jest dosłownie na głód. Od polityki rządu wiedeńskiego i od energii i pracy, jaką ludność tego państwa okaże, zależy, czy utrzyma się przy życiu.

Ceremoniał podpisania traktatu pokojowego w St. Germain.

Delegaci rumuńscy i jugosłowiańscy nie byli obecni.

Wiedeń, PAT. Biuro koresp. donosi z St. Germain pod datą 10 bm: W sali epoki kamiennej w zamku w St. Germain odbyło się dziś podpisanie traktatu pokojowego między republiką republiką austryacką a prawie wszystkiemi państwa koalicyi. Clemencau przed podpisaniem wygłosił następujące przemówienie:

»Panie kanclerzu republiki austryackiej! Rokowania w sprawie zawarcia traktatu zostały ukończone i doprowadziły do porozumienia co do postanowień traktatu między państwami sojuszniczemi i sprzymierzonemi, a republiką austryacką. Postanowienia te są zawarte w przedłożonym niniejszym tekście Podpisałem pismo, w którem oświadczamy, że tekst obecny dokładnie zgadza się z tym, który jest panom znany. Inne państwa sojusznicze i zaprzyjaźnione proszą niniejszem o przystąpienie do podpisania.

Po tem przemówieniu podpisał traktat dr Renner, po nim delegaci amerykańscy, następnie delegaci Wielkiej Brytanii. Z kolei nastąpiły podpisy delegatów Francyi, Włoch Japonii. Potem wedle alfabetycznego porządku przystępowały do podpisania mniejsze państwa przyczem okazało się, że nie stawili się do podpisu delegaci rumuńscy i jugosłowiańscy. Oficyalnie nie przyjęto tej absencyi do wiadomości.

Jako przedstawiciel delegacyi polskiej zjawił się prezydent ministrów Paderewski. Za republikę czesko-słowacką podpisali traktat pp. Kramarz i Benesz.

Wiedeń. PAT. Wied. biuro koresp. donosi z St. Germain. Protokół traktatu pokojowego będzie wyłożony do podpisania przez Rumunię i Jugosławię do soboty.

Rząd serbski o prawach narodowych dla Żydów.

Wiedeń. (Tel. wł.) Serbski prezydent ministrów oświadczył delegacy bełgradzkiej gminy żydowskiej, że protestując przeciwko klauzuli o prawach mniejszości narodowych, rząd serbski nie miał wcale na myśli Żydów. Państwo serbskie zawsze uważało Żydów za dobrych obywateli: nadawało im wszelkie prawa i dopuszczało ich do urzędów państwowych. Nie będzie ono miało nic przeciwko temu, by w swoich szkołach Żydzi uczyli się w swoim języku. Do religii żydowskiej odnosiło się ono zawsze nie tylko z zupełną tolerancyą lecz także z należytym szacunkiem. Rząd serbski nie może się jednak zgodzić na klauzulę dlatego, że na obszarach Nowej Serbii mieszka wielu Bułgarów, dzięki czemu klauzula może być przez niektóre elementy wykorzystaną dla celów agitacyi wielko-bułgarskiej, w której rząd serbski widzi wielkie dla siebie niebezpieczeństwo.

Skład austryackiej komisyi reparacyjnej.

Wiedeń, PAT. Traktat pokojowy omawia, że oprócz komisyi reperacyjnej, która ma urzędować w Paryżu mają być jeszcze utworzone sekcye. Jedna z tych sekcyi ma mieć swoją siedzibę w Wiedniu Podczas jednak, gdy w komisyi paryskiej państwa narodowościowe i Grecya mają mieć tylko jedno miejsce będą one w sekcyi we Wiedniu w ten sposób zastąpione, że 4 wielkie mocarstwa, jak Ameryka, Anglia Francya i Włochy, będą miały po 2 miejsca, podczas gdy Grecya, Rumunia, Polska, Jugosławia i Czecho Słowacya po 1 głosie.

Do 20 września muszą obcy obywatele opuścić niem. Austryę.

Wiedeń PAT. »Neues Wiener Abendblatt« donosi, że dolno austryacki rząd krajowy wydał dziś obwieszczenie wzywające wszystkie osoby, które po dniu 1 sierpnia 1914 przybyły do Wiednia i dotychczas nie uzyskały obywatelstwa Austryi, do opuszczenia w czasie najpóźniej do dnia 20 września terytoryum Austryi. Osoby, które w tym terminie nie wypełnią tego postanowienia, będą bezwzględnie przymusowo odstawione. Wyjątki dopuszczalne będą tylko w razie choroby lub w innych nadzwyczajnych wypadkach.

Nowy konflikt między koalicyą a Niemcami.

Odmienne stanowisko Ameryki i Anglii.

Wiedeń. (Tel. wł.) Między Niemcami a koalicyą przyszło znowu do konfliktu. Jak wiadomo, zażądała koalicya od Niemiec wykreślenia z konstytucyi niemieckiej paragrafu 61, traktującego o ewentualnem przyłączeniu niemieckiej Austryi do Niemiec. Rząd niemiecki odpowiedział koalicyi, że par. 61 konstytucyi niemieckiej nie stoi w sprzeczności z traktatem wersalskim ostatecznie jednak przy swojem stanowisku nie obstaje. Sądzi jednakowoż, że wykreślenie tego par. z konstytucyi niemieckiej jest niepotrzebne gdyż i tak traktat wersalski deroguje konstytucyę Koalicya uznała tę odpowiedź za niewystarczającą, a Najwyższa Rada uchwaliła, jak donosi Havas, wystosować do Niemiec krótkoterminowe ultimatum. Równocześnie otrzymał Foch od koalicyi pełnomocnictwo do odpowiednich działań strategicznych na wypadek, gdyby Niemcy nie ustąpiły.

Prasa angielska a w szczególności amerykańska donosi jednakowoż że Ameryka, Włochy i Anglia akceptują stanowisko, Niemiec i nie godzą się na żądania Francyi.

Niemcy godzą się na zmianę konstytucyi.

Wiedeń. PAT. »Neue Fr. Presse« donosi z Berlina pod datą 9 bm: »Achtuhr Abendblatt« dowiaduje się, że nowe ultimatum ententy nie będzie odrzucone przez rząd niemiecki, ponieważ rząd niemiecki pogodził się z myślą usunięcia par. 61. Przypuszczają, że nota ententy jutro nadejdzie do Berlina, w którym to wypadku gabinet jeszcze w ciągu tego tygodnia podejmie dyskusyę nad odpowiedzią. Słychać, że zgromadzenie narodowe ma być zwołane w przyszłym tygodniu celem przeprowadzenia zmiany konstytucyi.

Heca antysemicka w Niemczech

Berlin. (Tel. wł.) W okręgu rządowym Kassel przybiera heca pogromowc coraz ostrzejsze formy. Codziennie zdarzają się rozmaitego rodzaju napady na Żydów. W Witzenhausen napadli uzbrojeni uczniowie szkoły kolonialnej na domy żydowskie, wyciągnęli mieszkańców na plac targowy, gdzie im oświadczono, że muszą w ciągu dwóch tygodni opuścić miasto. Rząd występuje bardzo ostro przeciw tym gwałtom. W Kassel szczególnie aktywny udział w ruchu antysemickim biorą uczniowie wyższych zakładów naukowych, którzy rozdają odezwy przeciw Żydom

Wojska ukraińskie niszczą kolonie żydowskie w Rosyi południowej

Odessa (Tel. wł.) Położenie kolonii żydowskich w Rosyi południowej jest nader krytyczne. Oddziały wojskowe armii generała Denikina, które przybyły z dońskich i jekaterynosławskich okolic, zniszczyły kilka kolonii. Inne oddziały wojskowe, pozostające pod dowództwem Grigorjewa i Petlury, bez wszelkiej kontroli grasując po koloniach żydowskich bezustannie grabią i niszcząc. Ilość ofiar wśród kolonistów jest bardzo znaczna.

— Wedle zapisów Lloyda 43 okręty niemieckie handlowe pojemności 10000 ton zostały w ten sposób rozdzielone: Ameryka otrzyma 26 okrętów, Anglia 6, Włochy 2 Brazylia 1. Reszta okrętów nie została rozdzielona.

Linia telefoniczna z Warszawą zepsuta, wskutek czego nie otrzymaliśmy wiadomości telefonicznych własnych ani PATa.

O mandat nad Syryą.

Amsterdam. (B. K.) Wedle »Telegraafu« donosi »Times« z Damaszku, że chrześcijanie w Syryi życzą sobie, aby Francya otrzymała mandat w Syryi jednak większość ludności mahometańskiej jest przeciwną temu. Kwestya ta jest dlatego skomplikowana, że Arabowie są bardzo dobrze uzbrojeni. Emil Feijzul popiera partyę wrogą Francyi.

Kołczak rozpoczął ofenzywę.

Wiedeń PAT. Biuro koresp. donosi iskrowo z Paryża z dnia 9 bm.: Wedle wiadomości z Omska, wojska Kołczaka rozpoczęły ofenzywę. Przyszło do walk w kierunku na Kurgan, przyczem wojska białe odniosły zwycięstwo i pojmały wielu jeńców tudzież zdobyły znaczną ilość materyału wojennego.

Krótkie wiadomości.

— Jak donosi P. A. T. z Londynu nadeszła wiadomość, że sir Horace Rumbold został zamianowany ministrem pełnomocnym Wielkiej Brytanii w Polsce, sir George Clerc ministrem pełnomocnym w Pradze.

— Jak podaje »Journal«, delegacya pokojowa bułgarska jutro popołudniu otrzyma projekt traktatu pokojowego.

— Jak podaje »Temps«, w Pekinie w ciągu trzech tygodni zmarło na cholerę 4000 ludzi. Epidemia słabnie.

Żydzi i Litwini w Kownie.

Kowno należy do owych rzadkich miast litewskich, gdzie ślady pięcioletniej wojny dają się stosunkowo mało we znaki. Niema tam ani tej drożyzny, ani też tej nędzy, które tak niszczą naprzykład Wilna. Współżycie między Litwinami a Żydami nie pozostawia prawie nic do życzenia. Litwini, którzy rozpoczęli teraz nadzwyczaj energiczną działalności około odrodzenia swego języka i kultury, mają zupełne zrozumienie dla narodowych aspiracyi Żydów.

Charakterestycznem jest, jak Litwini rozpoczęli swą pracę kulturalną. Zmobilizowali oni mianowicie całą swą inteligentną młodzież, która musi poświęcić część czasu, stojącego jej do dyspozycyi, dla różnych prac kulturalnych. Intelegencya chętnie zgodziła się na tę mobilizacyę. Praca, prowadzona z niezwykłym zapałem, dała już swoje skutki. Język litewski, o którym do niedawna nic prawie nie wiedziano, zupełnie ożył. Można się z nim spotkać na każdym niemal kroku zarówno w życiu publicznem, jak i prywatnem. Obecnie planowane jest założenie uniwersytetu litewskiego w Kownie. Przygotowaniami do tego zajmuje się specyalnie w tym celu wybrana komisya.

Niemniej produktywna jest praca społeczna Żydów. Założono całą sieć żydowskich szkół i i seminaryów nauczycielskich, utrzymywanych przez rząd. Częste konferencye i zjazdy przedstawicieli gmin żydowskich regulują plan dalszej pracy. Wkrótce odbędzie się zjazd kahałów z całej Litwy, na którym zostanie rozstrzygnięty cały szereg spraw aktualnych, zarówno zasadniczych jak i praktycznych

W Kownie istnieje pewna, coprawda nieznaczna ilość bezrobotnych Żydów. Zarząd gminy żydowskiej postanowił załatwić tę sprawę bezrobocia radykalnie. Zwróci się on do rządu z propozycyą, by mu dostarczył podatków i materyałów surowych, a zarząd gminny założy własne warsztaty na zasadach kooperatywnych, gdzie materyały te będą przerabiane. W ten sposób spodziewa się zarząd gminny nie tylko znieść bezrobocie, lecz zarazem dostarczyć pewnej części ludności żydowskiej różnych artykułów po tanich cenach.

Stosunek pomiędzy ludnością litewską, a żydowską jest bardzo dobry. Prasa litewska często wzywa Żydów do współpracy z Litwinami, co też Żydzi chętnie czynią. Zajmują oni bardzo ważne stanowska w rządzie litewskim. Oprócz ministra dla spraw żydowskich p. Sołowejczyka zasiada w gabinecie litewskim 3 ministrów — Żydów, Młodzież żydowska chętnie wstępuje charakterze ochotników do armii litewskiej. Jest bardzo wielu oficerów — i urzędników — Żydów. W ostatnim czasie

rząd litewski wydał odezwę w sprawie pożyczki państwowej, na którą ludność żydowska bardzo ciepło reagowała. Naogół istnieje niezwykła karmonia między Litwinami i Żydami w pracy nad wybudową młodego państwa litewskiego.

Z ruchu wydawniczego.

Filia wydawnictwa Stybla w Nowym Jorku zaczęła wydawać miesięcznik p. n. »Miklat« pod redakcyą I. D. Berkowicza. W pierwszych dwóch numerach znajdujemy prace następujących literatów: Brajnin (Krytyka literacka), A. Szymon Bernfeld (Badania o »Szir Haszirim« i krytyka biblijna), Brenner (Opowiadania), Berkowicz (Opowiadania), dr H. Czernowitz (Historya »Szulchan Aruch«), dr Jakób Klatzkin (Essays filozoficzne i publiczne), G. Szefmann (Opowiadania). S. Sznejur (»Wilno«, z »pieśni losu«, »Lasy«, romans p. t. »Historya wędrówek« i »O Chaimie Bialiku«).

W ciągu najbliższych 2 lat wydawnictwo wyda między wielu innemi: a) dzieła oryginalne »Niegdyś była królowa« — romans A. A. Kabaka, »Samotni i opuszczeni« — opowiadanie I Ch. Brennera »Historya f. l. z fii żydowskiej« w 6 tomach prof. D. Neumarka, »Historya matematyki hebrajskiej« I Ginzburga, »Historya matematyki« (2 tomy) I. Ginzberga (z wstępem prof. D. J. Smitha;

b) Tłumaczenia z klasycznej literatury: wszystkie dzieła Szekspira, Dickensa, Scotta, Altenbetga, Czechową, Dostojowskiego, Longfellowa i i.

c) Tłumaczenia dzieł naukowych: »Etyka« — Spinozy (w tłómaczeniu Klatzkina). »Historya materyalizmu« — Alberta Lange (w tłómaczeniu Bar—Towli) i i.

Notatki gospodarcze.

Szykany na granicy czeskosłowackiej. Łącznie z Izbą handlową i przemysłową we Lwowie przesłała Izba krakowska ministerstwu spraw zewnętrznych Sekcyi handlowej oraz ministerstwu przemysłu i handlu w Warszawie przedstawienie w sprawie zabezpieczenia ruchu kolejowego przez Czechy. Szykany bowiem stosowane przez Czechów na przestrzeni tranzytowej kolei północnej stanowią niebywałe zupełnie utrudnienie zarówno ruchu osobowego, jak i przewozu towarów. O sposobie dokonywania rewizyi przez czeskie organa kontrolne wyobrażenie mieć może tylko ktoś, kto przechodził rewizye w Brzecławiu (Lundenburg) względnie w Boguminie (Oderberg). Wbrew stosowanym na całym świecie zasadom wolności tranzytu zmuszeni bywają także i podróżni, zaopatrzeni w bezpośrednie bilety z Wiednia do Polski, do wysiadania na stacyi i udawania się pod konwojem z wszystkimi pakunkami do hali rewizyjnej, gdzie wśród nieopisanego ścisku i zgiełku dokonują organa kontrolne w sposób najzwyczajnie brutalny rewizyi wszystkich bez wyjątku pakunków, stanowiących własność pasażerów, którzy nadto podać się muszą rewizyi osobistej, wykonywanej w sposób wprost poniżający godność obywatela państwa polskiego.

Procedurę tę stosują organa czeskie w ciągu kilku godzin dwukrotnie. — W tych warunkach należy podróż z zagranicy linią kolei północnej do Polski do udręczeń, nie spotykanych nigdzie w Europie. W tej samej kwestyi przedkładała Izba kilkakrotnie wnioski zarówno ministerstwu przemysłu i handlu, jak i ministerstwu spraw zewnętrznych, stwierdzić jednak musi, iż stan rzeczy uległ w ostatnich czasach raczej pogorszeniu. Zdaniem Izby metoda najdalej posuniętej represyi zdołałaby zapewnić obywatelom państwa polskiego ludzkie traktowanie na kolejach tranzytujących obszary czeskie, a warunkiem do przystąpienia do przystąpienia do jakichkolwiek rokowań z państwem czesko-słowackiem winno być uregulowanie kwestyi paszportowych.

»Wiad. Gospodarcze«.

Zmniejszenie wydajności pracy w Anglii i w Ameryce. Lloyd George wykazał w parlamencie — jak podają »Times« z 19 z. m., że we wszystkich gałęziach przemysłu oprócz rolnictwa wydajność pracy zmniejszyła się podczas wojny; szczególnie znamiennem jest stałe zmniejszanie się wydajności pracy w kopalniach węgla. Przed wojną w Anglii wydobywano przeciętnie 287 milionów ton węgla rocznie, w roku bieżącym produkcya będzie wynosiła zaledwie 200 mil. ton, zmniejszyła się więc o 87 milionów ton. W przeszłym roku wydobyto 220 mil. ton. Zmniejszenia produkcyi nie należy przypisywać mniejszej ilości robotników zatrudnionych; w roku bieżącym w kopalniach węgla pracuje ogółem 1,141,000 robotników zamiast 1,110,000 w r. 1914. Cena węgla wzrosła od 10 szylingów za tonę w r. 1913 do 26 szylingów w dn. 16 lipca r. b. W stanach Zjednoczonych, gdzie płace robotnicze są wyższe i dzień pracy nie jest dłuższy, koszta produkcyi węgla są znacznie niższe niż w Anglii. Przez zmniejszenie proddkcyi węgla setki tysięcy robotników w rozmaitych przemysłach utraciło pracę.

Minister twierdzi, że rozumowanie o powiększenie wydajności pracy wskutek skróconego dnia pracy dotychczas zawsze zawodziło; wydajność zmniejzzyła się w matematycznej prawie proporcyi do skróconego dnia pracy:

»Times« z 22 zm. podają w związku z mową premiera kilka danych o wydajności pracy w Ameryce. Charakterystycznem jest że Ameryka eksportowała 19 mil. ton w r. 1914, zaś 26 mil. ton w r. 1918; eksport węgla z Wielkiej Brytanii wynosił 73 i pół mil. w r. 1913, i 37 mil. ton w r. 1918 Nawet wobec wielkiej emigracyi robotników cudzoziemców ze stanów Zjednoczonych produkcya węgla w tem państwie będzie przewyższała trzy razy produkcyę angielską i cztery do pięciu razy produkcyę w innych państwach W Ameryce połowa węgla wydobywana jest zapomocą maszyn, w Anglii zaś tylko jedną piątą. Co do produkcyi węgla Ameryka zajmuje więc pierwsze miejsce w świecie.

Bank Rzeszy niemieckiej ogłosił obwieszczenie, że banknoty 50-markowe z dnia 20 października 1918 r., będą wycofane z obiegu. Z dniem 10 września rb. tracą pomienione banknoty swą wartość, jako prawny znak płatniczy i wymieniane będą do d. 10 września 1920 jedynie w centrali Banku Rzeszy w Berlinie.

Giełda pieniężna w Krakowie notowała w dniu 10 bm.: Marki polskie: 197·—, 204·—. Marki niemieckie (á 1000 i 100): 240·—, 250·—. Ruble carskie po 100 rb.: 208·—, 216·—, ruble carskie po 500 rb.: 206·—, 214·—. Dewiza na Berlin 254·— (tranzakc.)

Ponowny spadek kursu korony w Zurychu.

Wieden, PAT. »Neues Wien. Abendblatt« podaje, że kurs koron w Zurychu spadł ponownie. Mianowicie dewiza wiedeńska spadła z 10 na 9·75, korony stemplowane i niestemplowane z 10·50 na 10, korony czeskosłowackie z 18·50 na 17·50.

KRONIKA.

Kraków, 11 września

Charakterystyczne milczenie. Nie tak dawno temu jeszcze zajmował się PAT i prasa polska bardzo żywo rzeziami Żydów na Ukrainie. Niektóre organy tak współczuły z Żydami ukraińskimi, że zarzucały nawet prasie żydowskiej zbyt słabe zajmowanie się tą sprawą. A dzisiaj? — Żydostwo polskie protestuje przeciw bestyalskim mordom na Ukrainie, zapadają ostre rezolucye, odbywają się masowe zgromadzenia, w niedzielę demonstrowało kilka tysięcy Żydów krakowskich, przemawiali posłowie sejmowi — — PAT milczy o tem wszystkiem, prasa ani słówkiem nie wspomina o tem, co się pod jej okiem dzieje... Cicho... sza... Dlaczego? Oto jest właśnie — zagadka...

Jutrzejszy numer „Now. Dziennika" zawierać będzie 6 stron druku.

Odczyt Natana Milejkowskiego. W sobotę dnia 13 bm. o g. 8 wiecz. odbędzie się odczyt p. Natana Milejkowskiego z Warszawy p. t. „Golus a Palestyna" w sali kahału przy ul. Krakowskiej 41.

Bilety w cenie po 1, 3 i 5 K są wcześniej do nabycia w biurze org. syońskiej przy ul. Stradom 15 i w biurze dzienników Blocha przy ul. Gertrudy.

Podziękowanie sen. Herberta Hoovera. Senator Hoover nadesłał na ręce prezydenta miasta list, w którym dziękuje radzie miejskiej oraz współobywatelom Krakowa za serdeczne przyjęcie jakiego doznał w czasie swego pobytu w Krakowie.

Podwyżka cen węgla. Z powodu podwyższenia cen węgla w kopalniach Małopolskich z dniem 9 września br. z 1315 K za wagon: 10 ton podwyższyło ministerstwo aprowizacyi Sekcya dla Małopolski odpowiednio cenę sprzedaży węgla w Krakowie a mianowicie: za wagon (10 ton) 2145 K. za 1 ctm. a w w składzie hurtownego handlarza przy sprzedaży powyżej 10 ctm' (furami) 22 K. 50 h. poniżej 10 ctm. włącznie 23 K. 10 h, b) w składzie drobnego handlarza w St. Krakowie 26 K 60 h. w w dziel. przyłączonych 27 K.

Przytulisko dla starców żydowskich przy ul. Krakowskiej, o którem na podstawie informacyi wczoraj na tem miejscu pisaliśmy, zwiedziliśmy dziś osobiście i przekonali się naocznie, że informacye nie polegały na prawdzie. W przytulisku panuje wzorowy porządek pod każdym względem. Z powodu robót około uregulowania koryta Wisły część budynku została zamkniętą przez budownictwo i ta część, przez nikogo nie zamieszkana, jest istotnie zaniedbaną. Reszta budynku jednak, gdzie mieszkają starcy i staruszki, utrzymaną jest bardzo skrupulatnie. Aprowizacya również jest niezłą, choć przydałaby się pewna poprawa pod względem ilościowym i (przynajmniej na soboty i święta) jakościowym. O tem atoli, by w przytulisku panował głód, niema mowy. Byłoby naszem zdaniem wskazanem, by przytulisko było stale (dwa lub trzy razy na miesiąc odwiedzana przez lekarza.

Centralny Komitet kraj. Opieki nad sierotami wojennemi uprasza wszystkich, mających dzieci umysłowo upośledzone, by bez względu na swe stosunki majątkowe podały je do rejestracyi w biurze komitetu, ul. św. Gertrudy 8. Na prowincyę wysyła Komitet w tym celu do swych filii specyalne formularze.

Kolonia ogrodnicza młodz. żyd. na pl. powyścigowym w Krakowie urządza w niedzielę, 14 bm. doroczny popis młodzieży, połączony z zabawami, śpiewem i deklamacyą, oraz z pokazem prac ogrodniczych. Ponadto odegrana będzie przez dzieci sztuczka okolicznościowa. Początek o g. 3 po południu.

Na sieroty nikolsburskie. Komitet, złożony z pp. dra Juliana Aronsohna, Salomona Himmelblaua i Szymona Wetsteina, przesłał na ręce wicepr. p. dra Rafała Landaua 2750 K jako dochód zabawy, urządzonej dnia 1 bm.

„Numerus clausus" na wydziale lekarskim U. J. Dziekanat wydziału lekarskiego podaje do wiadomości młodzieży, mającej zamiar rozpocząć w zbliżającym się roku szkolnym 1919/20 studya lekarskie, że wydział zmuszony był, z powodu braku miejsca w salach wykładowych i laboratoryach, małej liczby kwalifikowanych sił pomocniczych i innych braków, związanych z przeciągającą się wojną, wprowadzić i w tym roku szkolnym ścisły „numerus clausus" przy wpisach na I półrocze, oraz pewne ograniczenie liczby słuchaczy, zapisujących się na III półrocze.

Liczba miejsc dla nowowstępujących słuchaczy wynosi 150, przyczem jednak zauważyć należy że blisko 100 tych miejsc jest już właściwie zajętych przez słuchaczy, którzy w ubiegłym roku szkolnym na I półrocze się zapisali, lecz z powodu wypadków z wpisu nie korzystali Wskutek tego liczba nowozgłaszających się na I półrocze znacznie się zmniejszy.

Podania o przyjęcie na I półrocze studyów lekarskich winni składać osobiście wszyscy kandydaci tak nowowstępujący, jak i zapisani już w ubiegłym roku szkolnym (ci ostatni winni przedłożyć dowody pracy obywatelskiej) na ręce dziekana w czasie od 24 września do 3 października b. r.; dnia 5 października nastąpi rozstrzygnięcie podań i ogłoszenie, którzy kandydaci zostaną przyjęci. Od uchwały wydziału niema odwołania

Nowe połączenie kolejowe Kraków—Warszawa. Projektowana jest w najbliższym czasie budowa drugiej linii kolejowej z Warszawy do Krakowa Linia ta od stacyi Koluszki przechodziłaby następnie przez Miechów i Kocmyrzów do Krakowa. Podróż tą drogą trwałaby 6 godzin.

Kontrola ruchu samochodów. Celem kontrolowania ruchu samochodów i przepisów policyjnych o jeździe ustanawia Dow. Wojsk samochodowych O. G. krak. wojskowe posterunki w głównych punktach miasta. Żołnierze ci, opatrzeni biało-zielonymi przepaskami ze znakiem Wojsk samochodowych na lewem ramieniu mają prawo zatrzymywania każdego automobilu tak wojskowego, jak i cywilnego kontrolowania dokumentów i doniesienia o każdem przekroczeniu przepisów o ruchu samochodów. Zarządzeniom tychże ma się każdy kierowca poddać pod rygorem rozp. nacz. dow. i Min. Spr. Wojsk. Wojskowi będą oddawani do ukarania władzom wojskowym, cywilni dyrekcyi policyi.

Restauracya starych cmentarzy żydowskich. Krakowska rada wyznaniowa uchwaliła zająć się restauracyą obu starych cmentarzy żydowskich przy pl. Szerokim, z których mniejszy pochodzi z r. 1494 a większy z r. 1551. W tym celu odbyło się onegdaj pod przewodnictwem wicepr. dra Rafała Landaua posiedzenie specyalnego komitetu, na którem uchwalono odnowić na razie kilkadziesiąt nagrobków znakomitych uczonych żydowskich i rabinów, pochowanych na tych cmentarzach.

Adres delegacyi Żyd. Rady narodowej dla Galicyi wschodniej pozostał niezmieniony i brzmi: Delegation des Ostgalizischen Nationalrates (Abt. Amerika) Wien II, Taborstrasse 20a.

Złodziejki grasują po sklepach. Wczoraj weszły do sklepu D. Horowitza na ul. Grodzkiej 21 Kat. Budzisz i Barbara Urbańska, które podczas oglądania towarów skradły 12 m. zwój materyi przedstawiający wartość 1640 K. Kupiec na czas się spostrzegł i spowodował aresztowanie złodziejek, u których prócz materyi znaleziono także sztukę płótna i czerwoną chustkę, pochodzące z kradzieży. Rzeczy te są do odebrania pod „telegrafem"

Nieuczciwa praczka. Katarzyna Patera skradła podczas prania Teofili Korngold rzeczy wartości 1000 K. Paterową aresztowano.

Książeczka wkładkowa banku wied. na nazwisko M. Wilzera z Przemyśla jest do podjęcia w biurach „pod telegrafem." Książeczkę tę, opiewającą na 75 tys. K odebrała policya od 17 l. Leona Długasiewicza który skradł ją w tramwaju.

Niedozwolony wywóz skóry. Wczoraj pop. doniesiono posterunkowi policyjnemu na Grzegórzkach, że z domu Heubluma, handlarza skór i jelit wyjeżdża fura, naładowana skórą, przeznaczoną na wywóz do b. Kongresówki. Gdy policyant zbliżył się do fury dano doń strzał, na co policyant oddał do jadących na furze 5 strzałów, z których jeden ugodził niejakiego Bulata, jadącego na furze w rękę. Woźnicy mimo to podcięli konie i odjechali w kierunku cmentarza żydowskiego. Tam wyrzucili z fury rannego Bulata, sami zaś odjechali i dotąd nie udało się ich przytrzymać. Rannego Bulata przewieziono do szpitala.

Sprzeniewierzenia W sprawie notatki pod powyższym tytułem, zamieszczonej w ostatnim numerze zaznaczamy, że Naftali Pfefferbaum zgłosił się na policyi i odwołał swoje doniesienie przeciw Pollakowej, gdyż ta zwróciła mu daną do przechowania gotówkę.

Kronika kradzieży. W dniu wczorajszym aresztowano Józefa Miłka l. 19 za kradzież portfelu oraz nowej zarzutki, Jana Koleścińskiego za kradzież pościeli i Kożucha wartości 2 tys. K na szkodę swej gospodyni, dalej Franc. Zapałowicz, która skradła subjektowi w winiarni Federowicza M. Łodzie kurtkę wart 1700 K. oraz Józefa Toczka, który na dworcu skradł jakiemuś kupcowi 4 paczki z towarami norymberskimi wartości 3 tys K.

REPERTUAR TEATRU J. SŁOWACKIEGO.
Czwartek: „Lancet" Zalewskiego.
Piątek: „W małym domku" Rittnera
Sobota Nowość: „Ogród młodości" komedya w 4 aktach Rittnera.

REPERTUAR M. TEATRU POWSZECHNEGO.
Czwartek: „Chrześniak wojenny"
Piątek: „Wicek i Wacek"
Sobota Nowość: „Księżniczka Trebizondy" operetka w 3 aktach Offenbacha.

REPERTUAR OPERETKI w „NOWOŚCIACH."
Dziś i codziennie: „Tam gdzie skowronek śpiewa" operetka Fr. Lehara w 3 aktach.

NADESŁANE

Za rubrykę tą redakcya nie odpowiada.

Fani Trenczer — Kalman Hornik
Krosno — Jauuszkowice koło Brzostku
1597 zaręczeni we wrześniu 1919

Pepi Silberman, Przeworsk — Alter Wahl, Sanok
1596 zaręczeni we wrześniu 1919.

Z okazyi zaręczyn p. Loni Pflaster z Myślenic z p. Hermanem Grossmanem z Jabłonkowa życzy szczęśliwej przyszłości
1600 Rodzina Pflaster ze Szczyrzyc.

Z okazyi zaręczyn p. Amalii Löwi z Bochni z p. M. H. Steinfeldem z Oświęcima serdecznie gratulują
1593 Siostry Teitelbaumówne, Borgenichtówna, Rosenzweigżanka i Lea Löffelholzówna z Brzeska.

Z okazyi zaręczyn p. Róży Falik z p. Abem Hirschem życzy wiele szczęścia.
Rodzeństwo Schlüssel z Jaślan.
1573

Z okazyi zaręczyn k. kuzynki Toni Bernerównej z p. Adolfem Weinbaumem z Jarosławia gratuleje serdecznie
1581 Rodzina Heuschuberów.

Z kraju.

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracyi. We Warszawie nastąpiło onegdaj na zjeździe chrześcijańskiej demokracyi zlanie się Chrześć.—narod. Stronnictwa Robotniczego i Stronnictwa Chrześć. Demokracyi b. zaboru rosyjskiego w jedno »Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracyi«. Tymczasową siedzibą Rady Nacz. jest Warszawa, zaś siedzibą Wydziału wykonawczego Kraków.

Dalsze wyniki wyborów do Rad miejskich w Kongresówce. Przedbórz. Wybrano 21 Żydów i 3 chrześcijan. (Twierdzą, że wybory zostaną skasowane...) Mogielnica. Zjednoczony Komitet żydowski — 10 (Mizrachi — 3, Ceire—Syon — 2, Szlome—Emune 2, Bund — 2, bezpartyjny — 1). Zamość. Wybrano — 14 Żydów. Kuraw: Wybrano 4 Żydów. Strek: Wybrano 8 Żydów.

Zagórów: Wybrano 4 Żydów. Łuków: »Szlome- Enume« 6, Poale-Syon — 1 Zjednoczony komitet żydowski (Mizrachi i rzemieślnicy) — 1.

Bojkot. Do klubu sejmowego żydowskich posłów ludowych zwróciła się Bajła Dachowiczowa i opowiedziała, co następuje: Pani D. mieszka w Klunowie (wieś w pow. opoczyńskim) i od 30 lat posiada tam restauracyę i koncesyę na handel spirytusem, piwem i t. p. W tym roku urząd finansowy w Radomiu oświadczył jej, iż na zasadzie uchwały miejscowej ludności chrześcijańskiej nie może jej wydać patentu i że w ciągu 3 miesięcy musi ona wysprzedać towary i zlikwidować swe przedsiębiorstwo. Po upływie atoli kilku tygodni zabrano jej wszystkie towary, które znaleziono w sklepie.

W ten sam sposób zamknięto restauracyę p. Nachmana Blatmanna.

Znowu wybryki. Dnia 7 bm. przedpołudniem jechało 4 ech Żydów: Berek Ledermann, Dawid Weingarten i Szmul Cygler z Wolbromia, oraz Majer Sułtanik ze Słomnik furmanką z Wolbromia do Miechowa. W towarzystwie ich znajdowały się 3 Żydówki oraz 1 Polak; koło wsi Wierzchowiska napadło na furmankę kilku uzbrojonych w mundurach armii gen Hallera, którzy poczęli bić Żydów. Chcących uciekać zatrzymywał uzbrojony, siedzący na koniu. Polak wysiadł z furmanki i nie zatrzymany udał się pieszo w kierunku miasta. Wkońcu odebrali uzbrojeni Żydom papierosy z papierośnicami i ulotnili się. Zajście to miało miejsce w jasny dzień, między godz. 9 a 10 przedpołudniem.

Stanisławów. (1 września) Polski Komitet Powiatowy (P. K. P.) — Krecia robota asymilantów — Życie kulturalne (stowarzyszenie dramatyczno — muzyczne »Goldfaden«).

Życie polityczne w naszem mieście zupełnie zamarło, jakkolwiek Stanisławów już dawno przestał być terenem wojennym. Wszystkie stowarzyszenia polityczne niepolskie zostały w swej działalności częścią zawieszone, częścią rozwiązane. Schadzanie się ponad 5 osób jest pod surowemi karami wzbronione. Aresztowania osób »politycznie podejrzanych« są na porządku dziennym. P. K. P., który powstał dla strzeżenia interesów ludności polskiej, a po opuszczeniu miasta przez Ukraińców uzurpował sobie władzę i swoją bezwzględną dyktaturą szowinistyczną zgnębił wszelkie życie narodowe niepolskie, zaczyna teraz powoli trzeźwieć z upojenia władzą i oszołomienia nagłą zmianą, jaka zaszła w ostatnich miesiącach.

W Polskim Komitecie Powiatowym (P. K. P.) zaczynają się odzywać umiarkowańsze i rozsądniejsze głosy i ostrzegać przed skutkami dotychczasowej taktyki P. K. P., żądając opamiętania się, gdyż tylko drogą wzajemnego porozumienia się między narodami może nastąpić normalne życie. I głosy te znajdują też posłuch w stanisławowskiem społeczeństwie polskiem, mimo knowania demagogów, którzy widzą, że w spokojnej i uczciwej pracy narodowej dla nich miejsca niema. Staraja się oni wszelkimi środkami do porozumienia nie dopuścić.

Asymilacya nasza, która za czasów ukraińskich oficyalnie ogłosiła swoje bankructwo, (ba nawet wielu z jej menerów do narodowego żydostwa się przyznało i na zgromadzeniach publicznych z dumą swoją nową chorągiewkę wywieszało) zaczyna dziś, kiedy wiatr polityczny w inną stronę zawiał nagle odnajdywać swoją zaginioną polską narodowość. Niektórzy z nich usiłują nizką krecią robotą rozbić zjednoczone społeczeństwo żydowskie w Stanisławowie i stworzyć nową partyę polską wyznania mojżeszowego. Ale daremny ich trud Za silne jest społeczeństwo żyd. w Stanisławowie i z łatwością wyrzuci tych kilka jednostek, które swoją narodowością frymarczą i temu ją sprzedają kto więcej daje, lub temu, kto silniejszy. Rzecz jasna, że wśród nich znajduje się również p. Edmund Rauch z łaski bożej poseł do sejmu. Za czasów ukraińskich był p. Rauch jak często oświadczał narodowym Żydem, należał nawet do Zyd. Rady Narod. Z biegiem czasu, kiedy spostrzegł, że mandatu nie otrzyma i że jego rola reprezentanta żydostwa się skończyła, wycofał się z aktywnego życia politycznego. Teraz nagle, kiedy mu obiecano mandat poselski do Sejmu, na nowo odnalazł swoją polską narodowość i zaczyna sobie tworzyć nową awangardę z pokrewnych mu dusz. Dziwi nas tylko to, iż p. Rauch znając dobrze nastrój społeczeństwa żyd. w Stanisławowie, czego dowodem, że nie przyjął ofiarowanej mu godności rządowego komisarza kahału, pragnie mimo to narzucić siebie wraz ze swoją nową kliką na reprezentanta. Nie wyjdzie to ani jemu, ani jego klice na dobre.

Wskutek dyktatury P. K. P. zamarło również i życie kulturalne w naszem mieście. Wychodzące u nas dotyczas czasopisma niepolskie zostały zawieszone, wszelkie ogłoszenia lub napisy w języku żydowskim są pod surowemi karami wzbronione. Jedynie stowarzyszenie muzyczno dramatyczne »Goldfaden« uzyskało pozwolenie na zebrania i na publiczne odegranie sztuki w języku żydowskim. Toteż w ubiegłym tygodniu wystawiło znaną sztukę Dymowa »Szma Israel«. Przez wystawienie tej sztuki dało Tow. nowy dowód swego rozwoju i okazało że jego członkowie szczerze i poważnie wzięli się do swego zadania, do stworzenia centrum żyd. życia artystycznego w Stanisławowie. Przez odegranie tej sztuki wykazało tow. społeczeństwu stanisławowskiemu, że teatr żydowski potrafi także zadowolić wymagania inteligencyi. Grający z małymi wyjątkami przekroczyli miarę dyletantyzmu i wzbudzili wrażenie, że ma się przed sobą zawodowych artystów. Pan Katz (młodszy) okazał nadzwyczajną technikę sceniczną i zrozumienie przez się oddanej postaci Arona. Pan Safrin jako rabin był bardzo dobry, miał tylko trochę za dużo patosu. Panna Kurz jako córka Chanci była doskonałą, wykazując wżycie się i zrozumienie roli, ale za cicho mówiła. Niezła była też panna Weissberg. P. p. Kaswiner i Katz starszy niestety kroku w sztuce nie dotrzymali i grą swoją ogólne wrażenie psuli, zwłaszcza w akcie drugim. Również należy się p. Naglowi za dzielne kierownictwo doskonale zgranej orkiestry Tow. szczere uznanie.

Grybów. W poniedziałek dnia 8 bm. odbyło się w tutejszym Bethamidraszu zgromadzenie publiczne przy udziale Żydów prawie całego miasta, na którem p. Berl Landau wygłosił referat o rzeziach Żydów na Ukrainie. Zebrani uchwalili rezolucyę, wyrażającą ostry protest przeciw rzezi niewinnych Żydów na Ukrainie.

Przeniesienia w sądownictwie. Minister sprawiedliwości przeniósł w b. zaborze austryackim: Józefa Klimeckiego w Jaśle do Krakowa, Michała Bodeńskiego w Tarnowie do Krakowa, Ignacego Szajdzickiego w Rzeszowie do Krakowa, Dr Karola Drószcza w Nowym Sączu do Tarnowa, Kazimierza Warzeszkiewicza w Rzeszowie do Krakowie. Dr Stanisława Freindla-Freindelsberg w Tarnowie do Jasła.

Redaktor naczelny i odpowiedzialny Dr. Wilhelm Berkelhammer. — Druk. M. Deutschera, Kraków, Bożego Ciała 10 Telefon 1556.